

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:4, Issue:22
sssjournal.com

pp.4066-4073
ISSN:2587-1587

2018
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 15/06/2018 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 20/09/2018
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 21.09.2018

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE KÜLTÜR EDİNİMİ VE BİR UYGULAMA¹

CULTURAL ACQUISITION IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND AN APPLICATION

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ŞANVER

Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü,
mehmetsanver@hotmail.com, Bursa/ Türkiye

Öğr.Gör. Berrin SARITUNÇ

Uludağ Üniversitesi, Rektörlüğe Bağlı Türk Dili Bölümü, bsaritunc@uludag.edu.tr, Bursa/Türkiye

Dr. Özgür ERAKKUŞ

enginler@yandex.com, Bursa/Türkiye

ÖZ

Yetişmekte olan bireyler, yaşadıkları çağın ve yaşayacakları dönemin ihtiyaçlarına uygun yetişmelidir. Ancak eğitim sisteminde yalnızca bilgi aktarma konusu hedef kazanım olduğunda; bireyin olgunlaşması ve bir takım beceriler kazanması noktası yeterince ciddiye alınmamaktadır. Öyle ki yükseköğretimi bitirmiş kişiler bile, mesleklerini yerine getirirken muhatap olacağı toplumdaki şartlarından ve ihtiyaçlarından uzak kalabilmektedir. Yerel kültürü ve evrensel değerleri tanıyan bireylerin topluma daha kolay uyum sağlayacağı düşünülmektedir. Daha önceleri aileler, ninnilerden başlayıp, hikâyelerle, el sanatlarıyla, yemekleriyle, değerleriyle o toplumun kültürel birikimini bir sonraki nesle aktarmaktaydı. Son zamanlarda bu aktarımın yeterli düzeyde olmadığı gözlemlenmektedir.

Türkler, geniş coğrafyada, köklü tarihi olan, yüzyıllar içerisinde oluşan dil, tarih, örf-adet ve manevi değerlerle ile birbirine bağlı büyük bir millettir. İslam dini ile yoğurulmuş olan Türk kültürü ve medeniyetinin unsurları hem yetişkinlere, hem de genç nesillere aktarılmalıdır. Toplumsal değerlerdeki değişim, ekonomik ve sosyal gelişmeler, ebeveynlerin iş hayatında yoğun şekilde yer alması, medya ve tüketim toplumunun bireylere olumsuz etkileri olmuştur. Kuşaklararası iletişim, erken çocukluk eğitimiye katkı, milli ve manevi değerlerimizin aktarımı gibi konularda çalışmalar yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu kapsamda Bursa Nilüfer İlçesinde TEV Dr. İbrahim Öktem Anaokulu'nda, Uludağ Üniversitesi İlahiyat ve Güzel Sanatlar Fakülteleri öğrencilerinin de katkılarıyla bir proje yürütülmüştür. Proje kapsamında kuşaklararası etkileşim yoluyla yapılan kültürel paylaşımın öğrencilerce ilgi gördüğü gözlemlenmiştir. Bu çalışmada projenin uygulama aşamaları ve sonuçları hakkında bilgi verilecektir.

Anahtar kelimeler: Kültür, değer aktarımı, erken çocukluk, kuşaklararası eğitim.

ABSTRACT

Individuals should be raised in accordance with the needs of the era they live in and of the particular period they will live in. However, when only the transfer of knowledge becomes the target gain of the education system, maturity and acquiring certain skills are not taken into consideration sufficiently. In fact, even those people who have graduated from a higher education institution can become distanced to the society they will deal with as well as the conditions and needs of the society when they practise their profession. It is considered that individuals who know the local culture and universal values will adapt to the society more easily. In the past, families used to pass down the cultural accumulation of the society to the next generation with lullabies at first, and then, with tales, handicrafts, food and values. However, it is observed that this transfer has not been at an adequate level recently.

Turks are a great nation bound together with the unity of language, history, customs and tradition and spiritual values formed over the centuries, and with a deep-rooted history in a wide geography. The components of Turkish culture and civilisation that were

¹ Bu çalışma, 14.10.2015 tarih ve KUAP(D)2015/66 No'lu BAP kapsamında yapılmış ve 18-20 Mart 2016 tarihleri arasında İstanbul Haliç Kongre Merkezi'nde düzenlenen Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Kongresi'nde sunulan "Erken Çocukluk Eğitiminde Kültür Edinimi Ve Bir Uygulama" başlıklı sözlü bildiri olarak hazırlanmıştır.

blended with Islam should be passed down to both adults and young generations. The change in social values, economic and social developments, parents' heavy involvement in business life, media and consumption society have had negative impacts on individuals. There is a need for studies on subjects such as intergenerational communication, contribution to early childhood education and the transfer of national and spiritual values. In this context, a project was conducted in TEV Dr. İbrahim Öktem Preschool in Nilüfer district of Bursa with the contributions of the students in the Faculties of Theology and Fine Arts at Uludağ University. As a result, it was found that cultural sharing through intergenerational interaction as part of the project drew students' attention. This study provides information about the implementation phases and results of the project.

Keywords: Culture, value transfer, early childhood, intergenerational education.

1. EĞİTİMDE DEĞER ve KÜLTÜR KAZANIMI

Teknolojide ve toplum hayatında ortaya çıkan gelişmeler ve değişimler, insanlığın refahını artırmış, ancak kültürel boyutta değerleri önemli sorunlarla karşı karşıya getirmiştir. Yaşanan değişimler sonucu, yetişkin nesiller ile yetişmekte olan nesiller arasında birtakım uyumsuzluklar meydana gelmektedir. Ebeveyn ile çocuklar, öğretmenler ile öğrenciler arasında çatışmalar yaşanmaktadır. Yeni icatlar, keşifler insanın başını döndürmekte, hayat tarzını, yaşama düzenini daha da karmaşık hale getirmektedir. Gerek bilimsel ve teknik gelişmeler, gerekse ekonomik ve sosyal gelişmeler her kesime ayrı ayrı etkiler yapmaktadır. Anne ve babaların her ikisinin de çalışma hayatına katılımı, aileleri ekonomik yönden güçlendirirken; diğer taraftan eşler arası, anne-baba ve çocuklar arası ilişkilerde önemli kopuklukların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bir yandan da, maalesef, kitle iletişim araçları vasıtası ile olumsuz örnekler topluma sunulabilmektedir. Bu yayınlar, öğrencileri ve toplumu olumsuz yönde etkilemektedir. Okulların da öğrencinin ihtiyaçlarına uygun faaliyet göstermemesi, sorunları artırmaktadır. (Öcal, 2004)

Erken çocukluk döneminde değerlerin kazandırılması çok önemlidir. Bunu kazandıracak ilk yer ve kurum ailedir. Ancak, hayat şartlarına bağlı olarak çocuğun ailede ve anne-babasıyla birlikte geçirdiği sürenin gittikçe azalması ve bu gibi sebepler, ailenin değerler eğitimindeki etkisinin azalmasına ve yetersiz kalmasına yol açmaktadır. Bu nedenle, okul öncesi eğitimi ve okul eğitimi değer eğitimi açısından daha önemli hale gelmekte ve bu alandaki kurumların sorumluluğu artırmaktadır.

Değerler, yaşanılarak ve uygulanarak bireyin kimlik ve kişiliğinin bir parçası haline gelir ve kişiliğin oluşumunda ve örüntülenmesinde önemli bir faktördür. Erken çocukluk döneminde çocuk; varlığı kabul edilmek ve önem verilmek, saygı görmek, öğrenmek ve araştırmak, özgür olmak, mutlu olmak, güven duymak gibi isteklere sahip olur. Değer eğitimi bu isteklerin üzerine bina edilirse, kişilik oluşumunda ve gelişiminde değerlerin etkisi kendisini çok daha fazla gösterir.

Eğitimin her alanında olduğu gibi, değerler eğitiminde de model olmak çok önemlidir. Sözgelimi; çocuğumuzun eşyalarına değer vermesi ve koruması, biz yetişkinlerin kendi eşyalarımıza gösterdiğimiz özene bağlıdır. Okul çağına kadar aile, çocukların hangi değerleri kazanılabilecekleri konusunda etkili olan temel ve en önemli faktördür. Çocuklar ve gençler, söylenenden daha çok büyüklerinin yaptıklarından, uygulamalarından ve ortaya koydukları davranış modellerinden etkilenirler. Bu uygulamalar, çocuk için bir modeldir ve eğitimde ortaya konulan model önemlidir. Değerler, yaşarken, büyürken, gelişirken, sonradan kazanılmaktadır. Bu nedenle değerlerin kazanılmasında ailenin, okulun ve toplumun önemli görevleri ve sorumlulukları bulunmaktadır.

Büyüme ve gelişme çağında hayatının uzun bir dönemini okulda geçiren birey, yetişkinlik dönemi için yeterli olgunluk düzeyine ulaşamadığı takdirde çeşitli sorunlarla karşılaşabilmektedir (Musayev, 2014). Günümüzün gerektirdiği eğitim sisteminde bireyler, dünyanın her yerinde görev yapabilecek düzeyde yetişmelidir. Ancak eğitim sisteminde genellikle bilgi aktarmanın ağırlıklı olması nedeniyle, bireyin olgunlaşması ve bir takım beceriler kazanması noktasında eksik kalabilmektedir. Yükseköğretimi bitirmiş kişiler bile mesleklerini yerine getirirken muhatap olacağı toplumdaki uzak ve mesleki becerilerde yetersiz kalabilmektedir. İlkokul, ortaokul, lise ve üniversite eğitimlerinde kültür alanına ait kazanımlar ikinci plana atılabilmektedir. Okullarda belli ölçülerde değerler eğitimi, rehberlik etkinlikleri vb. yer alsa da, yine de bireylerin yaşayışlarında istenmeyen davranışlar görülmektedir. Bunda kitle iletişim araçlarının etkisi, ailelerin konuya karşı yeterli ilgiyi göstermemesi veya gösterememesi, toplumsal ve kültürel değişim gibi faktörlerin de rolleri olabilir. Okul eğitim programlarının öğrencilerin ilgi, istek ve düzeylerine hitap etmemesinin de istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında rol oynayan nedenlerden birisi olduğu söylenebilir (Musayev, 2014). Oysa yerel ve evrensel kültürü tanıyan birey, topluma daha kolay uyum sağlar. Üniversitelerin, bireyler arası ilişkilerde ve birey-toplum ilişkilerini şekillendirmede önemli bir etkisi olduğu söylenebilir. Bu noktada üniversite, hem öğrencilerin, hem de toplumun yararına temel insani nitelikleri geliştirmek ve bireylere olumlu ve istendik davranışlar kazandırmak için önemli bir etkiye sahiptir.

(Bakioğlu - Silay, 2013: 99) Yükseköğretimdeki derslerin de bu çerçevede değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Kültür, muhtevasının genişliği dikkate alınırca, pek çok şekilde ifade edilebilecek, yüzlerce tanımla yapılabilecek bir kavramdır. Nitekim kaynaklar incelendiğinde yüzlerce tanımın bulunduğu görülür. Biz de çalışmamız boyunca sık sık değineceğimiz kültür kavramına ait birkaç tanımla buraya alıyoruz.

Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türkçe Sözlük'te kültür kelimesinin anlamı şu şekilde açıklanmaktadır:

1. Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin;
2. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü;
3. Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş biçimi;
4. Bireyin kazandığı bilgi;
5. Tarım;
6. Uygun biyolojik şartlarda bir mikrop türünü üretme. (TDK, 2005: 1282).

Miyasoğlu (1999: 13) ise kültürü belli bir ülkede yaşayan insanların ortaya koyduğu, din ve devletle var olabilen, en çok dilde ifadesini bulan ve yine bunların gelişmesine yardımcı olan manevi bir değer olarak tanımlar. Kafesoğlu (2003: 16), "Belirli bir topluluğa ait sosyal davranış ve teknik kuruluşlar 'kültür'ü meydana getirir" diyerek kültürü açıklar. "Kültür, bir cemiyetin sahip olduğu maddi ve manevi kıymetlerden teşekkül eden öyle bir bütündür ki, cemiyet içinde mevcut her nevi bilgiyi, alâkaları, itiyatları, kıymet ölçülerini umumi atitüd, görüş ve zihniyet ile her nevi davranış şekillerini içine alır. Bütün bunlar birlikte, o cemiyet mensuplarının ekserisinde müşterek olan ve onu diğer cemiyetlerden ayırt eden hususî bir hayat tarzı temin eder." (Turhan, 1997: 48).

Buraya kadar alınan tanımlar, kültürün bir topluma yahut bir millete özgü olduğunu belirten tanımlardır. Bundan sonra alacağımız tanımlarda ise, kültürün millete aidiyetinin yanında ona şahsiyet, kimlik kazandırdığı da belirtilmektedir.

Her toplumun kendine özgü değerleri bulunmaktadır. Bu değerleri oluşturan dil, kültür, tarih, coğrafya ve din milletleri etrafında birleştiren ortak unsurlardır. Uzak Asya'dan başlayıp Akdeniz'e kadar uzanan geniş coğrafi alanda Türk toplumları yaşamaktadır. Güney Asya, Balkanlar, Batı Avrupa, A.B.D., Kanada, Avustralya vb. bölgelerde de Türkler farklı milletlerle beraber yaşamaktadır. Bugün geniş coğrafyada yaşayan Türklerin kendi kültürlerini ve değerlerini tanıması önemlidir. Ancak yüzyıllar içinde oluşmuş Türk kültürünün ve onun bir parçası olan değerlerin aktarımında sıkıntılar gözlenmektedir.

Daha önceleri aileler ninnilerden başlayıp, hikâyelerle, el sanatlarıyla, yemekleriyle, değerleriyle o toplumun kültürel birikimini bir sonraki nesle aktarmaktaydı. Son zamanlarda küreselleşmenin ve toplumlararası ve kültürlerarası etkileşimin hız kazandığı şartlar içerisinde bu aktarımın cılız kaldığı ve zayıfladığı gözlemlenmektedir. Türkler, geniş coğrafyada, köklü tarihi olan, yüzyıllar içerisinde oluşan dil, tarih, örf-adet ve manevi değerlerle ile birbirine bağlı büyük bir millettir. Türk kültürü ve medeniyetinin unsurları hem yetişkinlere, hem de genç nesillere aktarılmalıdır. Toplumsal değerlerdeki değişim, ekonomik ve sosyal gelişmeler, ebeveynlerin yoğun iş hayatında yer alması, medya ve tüketim toplumunun birey ve topluma olumsuz etkileri olmuştur. Kuşaklar arası eğitim, erken çocukluk eğitime katkı, milli-manevi değerlerimizin aktarımı gibi konularda çalışmalar yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu kapsamda Bursa Nilüfer ilçesi TEV Dr. İbrahim Öktem Anaokulu'nda yürütölmek üzere "Nesilden Nesile Kültür" adlı proje hazırlanmıştır. Proje kapsamında 3-6 yaş grubu öğrencilerin Türklerin yaşadığı coğrafyaya ait kültür unsurlarını tanıması ve bu kapsamda çeşitli faaliyetler düzenlenmesi planlanmıştır. Proje Bursa Nilüfer TEV Dr. İbrahim Öktem Anaokulu Müdürlüğü tarafından yürütölmürken, proje kapsamında Uludağ Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Merkezi, Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü'ne Bağlı Türk Dili Bölümü, Bursa Nilüfer Milli Eğitim Müdürlüğü birimleri ile işbirliği yapılmıştır.

Projenin adımları şu şekilde gerçekleşmiştir:

Bursa Nilüfer TEV Dr. İbrahim Öktem Anaokulu Müdürlüğü'ndeki personelle proje hakkında beyin fırtınası yapılmıştır. Anaokulu Müdiresine ve sınıf öğretmenlerine projeye katılacak ülkeler hakkında bilgi

verilmiştir. TEV Dr. İbrahim Öktem Anaokulu ve Uludağ Üniversitesi'nin yerli ve diğer Türkî cumhuriyetlerden gelen konuk öğrencileri ve okul öğretmenlerinin de yer aldığı bir programda projenin tanıtımı yapılmıştır. Uludağ Üniversitesi, proje tanıtımından sonra görev alacak gönüllü öğrencileri seçmiştir.

Uludağ Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Merkezi, Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü'ne Bağlı Türk Dili Bölümü, Bursa Nilüfer Milli Eğitim Müdürlüğü birimleri vb. projeye doğrudan veya dolaylı destek olabilecek kurumlarla toplantılar yapılmıştır.

Anaokulu'nda önceden birlikte belirlenen takvime göre, seçilen Türk devletleri ve topluluklarının kültürünün tanıtımına ilişkin etkinlikler yapılmıştır. (Bu etkinliklerle Türk devlet ve topluluklarına ait kültürler, aile ve sosyal yaşantıları, yemekleri, eğitimi vb. ayrıntılı bir şekilde öğrencilere aktarılmıştır.)

Uludağ Üniversitesi'ne Türk devletlerinden gelen öğrenciler, her ay belirlenen günde ülkelerini tanıtmak için sıra ile Anaokulu'na gelmişlerdir. Uludağ Üniversitesi İlahiyat ve Güzel Sanatlar Fakültelerinin öğrencilerinin katıldığı etkinliklerde her iki bölüm öğrencileri, aldıkları eğitim noktasında projeye destek vermişlerdir.

Uludağ Üniversitesi'ne Türk devletlerinden gelen öğrenciler ve onlara eşlik eden yerli öğrenciler, Anaokulu'nda kültürün hangi öğelerini işleyeceklerini önceden belirlemişler, bununla ilgili gerekli ön hazırlıklar yapılmış, sunumlar hazırlanmış, malzemeler temin edilmiştir. Anaokulu'nun yetkili ve ilgilileri, üniversiteden gelen öğrenciler için uygun ortamı ayarlamışlar; sınıf öğretmenleri program dâhilinde gelecek olan ülke hakkında öğrencileri o hafta bilgilendirmişlerdir.

Uludağ Üniversitesi öğrencileri, Anaokulu sınıfında sıra ile etkinliklerini yapmışlardır. (Örneğin; 5 yaş sınıfında masallarını, 6 yaş sınıfında yöresel folklorünü, 4 yaş sınıfında ülkelerinin çocuk oyunlarını vb. anlatmış ve sergilemişlerdir.) Proje sonunda Türk dünyası kültürünün tanıtımına yönelik çekilen video ve fotoğraflar kullanılarak sergi - gösteriler veya sunum yapılmıştır.

Etkinliklerden bazı görüntüler:

2. SONUÇ

Proje, 2015-2016 döneminde kuşaklararası eğitim yoluyla farklı yaş gruplarındaki bireylerin kaynaşmasına zemin hazırlamıştır. Milli, manevi, kültürel ve geleneksel değerlerimizin çocuklara aktarılması sağlanmıştır. Çocukların Türk dünyasını, kültürel farklılıklarıyla tanımlarına imkân tanınmıştır.

Farklı ülkelerden gelmiş olan konuk öğrenciler, Türkiyeli öğrenciler ülke kültürlerini tanıtırken hem kendilerini geliştirmişler, hem de kurum çalışanları ve 3-6 yaş grubu öğrencileriyle kaynaşmışlardır. Masal

anlatma, çocuk oyunları oynama, şarkılar dinleme, dans etme, yerel kostümlerin giyimi ve yerel lezzetlerin tanıtımı gibi yapılan faaliyetlerle kuşaklararası etkileşim gerçekleşmiştir.

Yükseköğretim öğrencilerinin etkinliklerde görev almasıyla duyuşsal becerilerinin gelişmesi projenin kazanımları olarak düşünölebilir. Anaokulu öğrencileri için de, farklı kültürleri tanıırken, kültürel zenginliğı hissetmeleri, kendi kültürlerinin farklılığının farkına varmaları ve kültür bilincine sahip olmaları açısından etkili bir deneyim olduğı söylenebilir.

KAYNAKÇA

Bakioğlu, A. & Sılay, N. (2013). Yüksek Öğretim ve Öğretmen Yetiştirmede Karakter Eğitimi, Nobel Yayıncılık.

Kafesoğlu, İ. (2003). Türk Milli Kültürü.

Öcal, M. (2004). Eğitimde Rehberlik, Düşünce Kitapevi, Bursa.

Musayev, İ. (2014). “Ortaokul Öğrencilerinin Olumlu ve Olumsuz Davranışlara İlişkin Görüşleri”, Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 46, Kasım – Aralık 2014, ss. 1-12.

Miyasoğlu, M. (1999). Kültür Hayatımız.

Turhan, M. (1997). Kültür Değişmeleri, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

Tural, S. (1990). “Türk Kültürü Konusunda Üniversitelerin Katkısı”, 2. Millî Kültür Şûrası Bildirileri, 5-8 Aralık 1989, C.1, ss. 318-321, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Türkçe Sözlük; (2005). Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.